

188. Tiistaina 17 päivänä joulukuuta 1996

kello 18

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta ja 19 §:n väliaikaisesta muuttamisesta sekä arvonlisäverolain 15 ja 19 §:n ja merenkulun veronhuojennuksista annetun lain 6 ja 14 §:n muuttamisesta 5991

Hallituksen esitys 238/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 48/1996 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

Päiväjärjestyksessä oleva asia:

Hallituksen esitys laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta ja 19 §:n väliaikaisesta muuttamisesta sekä arvonlisäverolain 15 ja 19 §:n ja merenkulun veronhuojennuksista annetun lain 6 ja 14 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 238/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 48/1996 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 48.

Keskustelu:

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa puhemies! Hallitushan ehdottaa elinkeinoverolain muuttamista siten, että valtion suorittama korvaus tien ja rautatien ns. kokonaishoitopalvelusta suoritettaisiin sen verovuoden veronalaiseksi tuloksi, jolloin liikennesuoritteiden perusteella määräytyvä oikeus korvauksen saamiseen on syntynyt. Tämä liittyy liikenneministeriön suunnitelmiin toteuttaa eräitä julkisia investointeja uuden tyyppisellä jälkirahoitusmenettelyllä. Kyse on tässä konkreettisessa tapauksessa Lahden moottoritiestä, mutta tässä laissa on vain menettelystä kysymys. Valiokuntahan katsoo tässä yhteydessä mielestäni ihan oikein, että kuitenkin kunkin hankkeen valmistelu edellyttää sen kokonaistaloudellisuuden ja liikennepoliittisen tarkoituksenmukaisuuden arviointia. Ei voi olla niin, että yksittäisiä tiehankkeita viedään ohi liikennepoliittisen prioriteettijärjestyksen tavallaan menettelyn varjolla. Onhan niin, että esimerkiksi jos Lahden moottoritietä katsotaan, meillä on muitakin tiehankkeita, joiden prioriteettijärjestys on tämän tien edellä.

Sen takia, arvoisa puhemies, on syytä korostaa, että tämä menettely ei saa tuoda uutta liikennepoliittikkaa Suomeen, ja täytyy tarkkaan katsoa kokonaistaloudellisuus ja myös mahdolliset riskit, joita tällaiseen menettelyyn sisältyy.

Ed. Kallio: Arvoisa rouva puhemies! Tänä päivänä me olemme aika paljon puhuneet budjetin alijäämästä, ja varmasti vielä illalla puhumme siitä. Jos tämä hanke, johon ed. Ala-Nissilä viittasi, rahoitettaisiin ja rakennettaisiin perinteisellä tavalla, valtion velka kasvaisi ehkä 700—800 miljoonalla markalla eli sillä, mitä tämä tie maksaisi. Nyt se on budjetin ulkopuolella ja budjetin alijäämä vähän pienempi ja valtion velkakin vähän pienempi, vaikka tosiasiallisesti meillä on tämä velka. Teemme tavallaan osamaksukau-

pan, joka voi parhaassa tapauksessa olla meille hieman edullisempi kuin perinteinen tapa. Mutta ottaen huomioon, että vastapuolenkin pitää saada korvaus kaikista riskeistä, se voi jopa tulla vähän kalliimmaksi. Tosiasia on kuitenkin se, että ilman tätä menettelyä Lahden moottoritietä ei saataisi yhtä nopeasti valmiiksi ja on tiettyjä syitä, jotka puoltavat asian kiirehtimistä. Sen takia kristillisen liiton eduskuntaryhmä on tämän takana.

Valtiovarainministeri Niinistö: Arvoisa puhemies! Olen aivan samaa mieltä sekä ed. Al-Nissilän että ed. Kalliksen kanssa. Kyllähän tosiasia on se, että tässä syödään tulevaisuutta ja yhtä hyvin voitaisiin ottaa velkana tuollainen raha ja rakentaa velalla, jolloin se näkyisi velan lisäyksenä. En ole ollut tästä hankkeesta, sen toteuttamistavasta alkuunkaan innostunut, mutta niin kuin ed. Kallis totesi, se hyöty, joka tästä saadaan, tietysti on kahtaalla. Asia saadaan nyt vireille, ja toisaalta ilmeistä on, että tämä uusi menettely myös jossakin määrin kustannuksia säästää. Mutta haluan sen kertoa, että tämäntapainen malli ei voi tulla toistuakseen.

Ed. R a j a m ä k i: Arvoisa puhemies! Kerran valtiovarainministerinkin kanssa olemme samaa mieltä jostakin asiasta. Nimittäin tämän vuoden talousarvion käsittelyn yhteydessä, jossa asiaa esitettiin, valtiovarainvaliokunnan liikennejaosto oli hyvin kriittinen. Olimme hyvin lähellä valtiovarainministeriön kriittistä kantaa, mutta kun hallituspoliittisesti haluttiin tätä ajaa läpi ja raamit olivat tiukat, tällainen jälkirahoitusmallikokeilu vain hyväksyttiin. Me panimme perään lauseen, että eduskunta edellyttää, että pitää tämän tyyppisestä systeemistä saada riittävästi kokemuksia, ennen kuin toistamiseen tälle tielle lähdetään. Minusta on hyvä kuulla, että valtiovarainministeriö ei ole muuttanut kantaa. Liikennejaosto on edelleen myös tätä mieltä, koska tässä on eräitä arvaamattomuuksia, joihin ministeri viittasi, raamin jatkuvuus ja itse asiassa se, mitkä lopulliset kustannukset tulevat olemaan ja mikä on rahan hinta. Mutta on nyt hyvä kokeilla, kun kerran poliittisesti on niin tahdotu. Mutta todella uuteen kokeiluun ei pidä enää hypätä suin päin.

Ed. L i n d q v i s t: Arvoisa rouva puhemies! Ymmärrän hyvin näitä näkökulmia, että esitettyä rahoitusmallia ei pidä ottaa tavaksi, mutta pelkään pahoin, että mikäli tätä rahoitusmallia ei

kokeiltais, Lahden moottoritie ei olisi nyt alkamassa päästä työn alle. Se on toisaalta ollut hyvin pitkäaikainen hanke, ja kaikki tekijäthän puoltavat sitä. Siinä on erittäin vilkas liikenne, ja myös onnettomuuksia siellä sattuu erittäin paljon. Siellä on nimenomaan raskasta liikennettä paljon, ja sen tähden katsoisin, että sen tien vuoro on alkaa nyt jo rakentua ja se varmasti tulee osittain maksamaan itse itseään takaisin ajan kanssa. Olen erittäin tyytyväinen, että hallitus on laittanut hankkeen joka tapauksessa vireille.

Ed. U o t i l a: Arvoisa rouva puhemies! Lakimuutos sallii uuden rahoitusmenettelyn käyttämisen. Se ei ota kantaa sen paremmin asiallisesti Lahden tiehen, vaikka kaikki tietävät, että Lahden tie on se, jota tässä on lähinnä ajateltu. Mutta perusteluissakin mainitaan tie- tai rautatiehankkeita tai joitakin muita investointeja jälkirahoitusmenettelyllä.

Kun valtiovarainministeri Niinistö nyt totesi, että tämä on tosiasiaa lainan vaihtoehto, täytyy muistaa, että jos tällainen hanke toteutettaisiin suoraan lainataakkaa ottamalla, tulisivat myös mukaan lainanoton välilliset vaikutukset, joita on esimerkiksi, kun katsotaan valtion velkataakkaa yleensäkin, reitauksista lähtien mahdollisesti ja korkovaikutuksissa sitä kautta.

Mutta se, että tämä jäisi ainoaksi kokeiluksi, että samalla vedettäisiin ikään kuin linja siitä, että muuta ei sitten kokeilla tulevaisuudessa, on minusta huolestuttavaa. Silloin olisi pitänyt todella miettiä, onko tämä hanke nimenomaan se tärkein infrastruktuurihanke, joka pitäisi jälkirahoitusmenettelyllä tehdä. Minusta voisi olla hyvinkin tarpeellista harkita joitakin muita hankkeita. Itse olen budjettiin ollut tekemässä muiden Uudenmaan kansanedustajien kanssa aloitetta välin Helsinki — Leppävaara sisäraiteiden rakentamisesta ja väittäisin, että joukkoliikenteen kannalta ja muutenkin liikennepoliittisesti tällainen hanke olisi ollut järkevämpi ottaa vaihtoehdoksi, jos tämä on vain yksi ja ainutkertainen kokeilu. Minä toivon, että tästä kokeilusta saadaan myönteisiä kokemuksia. Seuraavaksi voitaisiin kokeilla vaikka Leppävaaran lisäraiteiden rakentamista tällaisella jälkirahoitusmallilla.

Ed. A i t t o n i e m i: Rouva puhemies! Aika erikoista, jos katsotaan, että tämä on ainutkertainen tapaus ja kuitenkin kokeillaan. Eihän silloin kannata kokeilla, jos jo etukäteen sanotaan, että toista ei tule. Kyllähän tämä hyvin varottava malli on ja ihan tavallisen yksittäisen ihmisen

elämään verrattavissa. Ensin otetaan velkaa pankista niin paljon kuin saadaan ja sitten ostetaan, ja kun ei enempää velkaa saada, sitten ostetaan vähittäismaksulla mopo tai kaksi ulkopuolelta. Se on velkaa kaikki tämä, mitä myös vähittäismaksulla ostetaan. Riippuu siitä, minkälaisilla ehdoilla osto tapahtuu, siitä saattaa tulla aika kallis tienpätkä. Aika erikoinen rahoitusmuoto ja vaarallinenkin.

Ed. R a j a m ä k i : Arvoisa puhemies! Haluan vielä todeta ed. Uotilalle, että eduskunta on tämän vuoden budjetin yhteydessä hyväksynyt sen nimenomaan sillä edellytyksellä, että riittävien kokemusten saamisen jälkeen vasta tätä mallia voidaan laajemmin soveltaa. Mutta kyllä minä myönnän sen, että se käsitys, mikä liikenne-ministeriön virkamiehiltä ja keskusteluista on tullut, niin kyllä heillä on halua olisi ilmeisesti muun muassa ratapuolelle tätä systeemiä lähteä kehittämään ja soveltamaan. Mutta tässä valtiovarainministeriön ja eduskunnan kanta on kuitenkin hyvin kriittinen tällä hetkellä. Minusta on hyvä, että näin on, koska tätä raamia ei voida miten tahansa käsitellä jatkossa.

Toisaalta on myönnettävä, että uusia rahoitusmalleja on mietittävä, koska budjettikehykset tie- ja ratapuolella ovat heikot. Ed. Uotilakin toi äsken erään perustellun hankkeen esille. Mutta varmasti tältä osin muitakin kuin tämä tapa voi löytyä.

Ed. M i k k o l a : Arvoisa puhemies! Hyväksyn tämän menettelyn, mikä tässä on otettu käyttöön. Tietysti tämä on kokeilua siinä mielessä, etten uskon, että tämä ihan ainoaksi jää ainaakaan siinä tapauksessa, jos tästä saadaan hyviä kokemuksia.

Mutta kiinnittäisin huomiota siihen, että tosiasiassa tässä on ehkä kaikkein merkittävintä se, että tällä ohitetaan tavallaan normaali rahoitus-tie ja aikaistetaan tätä hanketta huomattavan paljon. Tämä on yksi merkittävä seikka, eikä tämä tässä mielessä ole ollenkaan uusi tapa. Onhan ollut jo vuosia käytössä, että eräät kaupungit ovat rakentaneet virastotaloja, oikeustaloja ym.

valtion rakennuksia, ja sitten ne siirtyvät tietyn järjestelmän mukaan valtiolle. Tässä on sama asiasta tosiasiaa kysymys.

Mutta jos kysytään, voiko tällä olla hyviä seuraamuksia, niin sanon, että kyllä tästä voi olla kustannussäästöjä muun muassa siinä mielessä, että kun tämä annetaan kokonaisurakkana jonkun rakennettavaksi, se rakentaa sen hyvin nopeassa aikataulussa, jolloin rakentamisaikaiset kustannukset tulevat pienemmäksi, korkokulut ym. huomattavasti pienemmäksi kuin sillä tavalla, että valtio vuosittain pistää budjettiin tietyn summan, ja se rakennusaika on moninkertainen tähän systeemiin verrattuna. Luulen, että tässä saattaa olla sellainen yksi etu, mikä tässä saavutetaan.

Ed. M a l m : Rouva puhemies! Tietysti on niin kuin täällä nyt on sanottu, että loppukustannukset ovat erittäin epäselvät, ja niistä vaikea saada tietoa. Mutta toisaalta, jos me rahoitamme nyt budjetin kautta sekä Tampereen moottoritietä ja Lahden moottoritietä, se ottaisi niin paljon rahaa tiebudjetista, että tuskin voisimme tehdä tietöitä muualla maassa moneen vuoteen. Siitä syystä minä olen hyväksymässä tätä systeemiä.

Jos me pääsemme vielä eteenpäin niin, että saisimme sellaisen systeemin, että keräämme jonkinlaisen moottoritiemaksun maassamme, sitten olemme hyvällä tiellä menossa eteenpäin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 18.15.

Täysistunto lopetetaan kello 18.13.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

